

МУДРЕЦЬ КАПІЛ

У Каушамбі жив королівський священик на ім'я Каш'яп Шастрі. У нього був син Капіл. Капіл виріс у розкоші і не полюбляв навчатися. Тому, коли його батько помер, священство було передане іншому брагману. Матері Капіла було сумно, що так трапилось. Вона подумала: «Якби тільки мій син вивчився, він став би королівським священиком». Сльози текли з її очей. Коли Капіл це побачив, він запитав: «Мамо, чому Ви плачете? Щось не так?»

Зітхнувши, матір відповіла: «Мій сине, я шкодую, що ти не став королівським священиком. Якби ти добре навчався, ти міг би успадкувати батькове місце». Ці слова схвилювали Капіла. Він вирішив здобути гарну освіту. Капіл пішов до друга свого батька у місті Шравасті, якого звали Індрадатта Упадг'яя.

Індрадатта був відомий усій країні своєю високою освіченістю, і багато студентів приходило до нього навчатися. Він був радий тому, що Капіл хотів навчатися і почав його вчити. За правилами того часу Капіл мав отримувати собі їжу, прохаючи милостиню. Це забирало у нього забагато часу і впливало на навчання. Тому Індрадатта попросив заможну людину з міста забезпечити Капіла їжею. Ця людина допомогла Капілу отримувати їжу від юної брамінської удови на ім'я Манорама.

Капіл почав їсти у Манорами. Тепер він міг присвятити достатньо часу для своєї освіти. Але стосунки між Капілою і Манорамою поступово переростали на близькість. З часом Манорама завагітніла. Вона почала хвилюватися про покриття витрат, пов'язаних із народженням і утриманням дитини. Капіл знав, що король дає дві золоті монети тому, хто першим благословить його зранку. Він вирішив піти до палацу рано-вранці, щоб отримати золото. Наступного ранку Капіл був у палаці, проте інший брагман вже благословив короля. Наступного дня Капіл також спізнився. Вісім днів він намагався бути першим, але щоразу спізнювався.

Капіл розсердився на себе. Він вирішив спати у саду, щоб бути першим у палаці. Незабаром він помітив місяць на небосхилі. Приймаючи помилково місяць за схід сонця. Капіл побіг до палацу. Поліцейський, патрулюючи вулиці, побачив юнака, який біг до палацу. Поліцейський запідозрив у ньому злодія, і Капіла було заарештовано. Капіл намагався пояснити свою ситуацію охоронцю безпеки, але той тільки сказав: «Ти можеш розповісти свою історію Його Величності вранці».

Зранку Капіла супроводили до королівського суду. Він увесь тремтів, бо ще ніколи раніше не був на суді. Король помітив страх на обличчі Капіла і подумав, що він не може бути злодієм. Король запитав у Капіла: «Хто ти? Що ти робив опівночі?»

Капіл смиренно відповів: «Ваша Величність, я – брамін. Біг я тому, щоб дістатися до Вашого палацу і благословити Вас».

Цар запитав: «Чому так рано?»

Капіл відповів: «Ваша Величність, я намагався благословити Вас останні вісім днів, щоб заслужити дві золоті монети, але щоразу запізнювався. Тому минулої ночі, я встав дуже рано, щоб бути першим. Але у мене не вийшло, і ось я перед Вами як підсудний».

Король сказав: «Ви вистраждали надто багато заради двох золотих монет. О брагмане, я вдоволений Вашою чесністю і дозволяю Вам прохати що-небудь ще, чого бажаєте, я надам це».

Капіл попросив час, щоб подумати. Король погодився, дозволивши Капілу вийти у сад.

Капіл почав думати: «Я повинен попросити десять золотих монет замість двох. Але наскільки їх вистачить? Ні. Я повинен попросити п'ятдесят монет. Але й їх не вистачить на усі витрати». Він все думав і думав, досягнувши подумки десяти мільйонів монет. Але й їх йому вже не вистачало, щоб безбідно прожити усе життя. Потім він подумав попросити півкоролівства і нарешті – усе королівство.

Раптом він подумав: «Король був достатньо добрим до мене, запропонувавши дати мені усе, що я захочу. Чому я маю зробити його нещасним? Це не справедливо. Якщо я попрошу половину королівства, я стану його суперником. Чому я повинен докучати людині, яка хоче мені допомогти? Якщо я попрошу десять мільйонів золотих монет? Що я буду робити з такою великою кількістю грошей? Надто багато грошей приносить неприємності. Я попрошу десять тисяч монет. Але совість Капіли не дозволила йому попросити і десять тисяч монет. Добре, я попрошу одну тисячу? Сто? П'ятдесят? Двадцять п'ять?» Він вирішив попросити тільки дві золоті монети, заради яких він прийшов до палацу.

Проте Капіл продовжував думати: «Бажання є причиною нещастя. Воно також веде до жадібності, яке є корінням усіх гріхів. Щоби його позбутися, я не повинен нічого просити. Ось, куди мої бажання завели мене! Забуваючи, що я прийшов до міста, щоб стати освіченою людиною, я потрапив у ситуацію, втрачаючи моральність і стаючи жебраком. Краще, я залишусь самим собою і не буду нічого просити».

Капіл повернувся назад до палацу. Король запитав: «О брагмане, що Ви вирішили?»

Капіл відповів: «Ваша Величність, я не хочу нічого від Вас».

Король здивувався. Він запитав: «Що?»

Капіл відповів: «Ваша Світлість, бажання – коріння усіх бід. Чим більше отримуєш, тим жадібніше стаєш».

Цар сказав: «Шановний брагмане, я не розумію, що це означає».

Капіл сказав: «О Ваша Величність, тепер мені нічого не потрібно. Душевна рівновага – вище багатство та щастя».

У цих словах Капіл осягнув смисл повної безпристрасності, зрікшись мирського світу.

Питання:

- 1) Ким був Капіл?
- 2) Що трапилось із ним під час навчання?
- 3) Чому поліцейський його заарештував?
- 4) Що він сказав королю?
- 5) Чому Капіл нічого не попросив?
- 6) Що є найвищим багатством?